

آموزش موسیقی در کشورهای شرق - ژاپن

نوشته پروفیسور شیگو کیشیبو

استاد دانشگاه توکیو

ژاپن در یکصد سال گذشته یعنی از هنگام انقلاب مسیحی در ۱۸۶۸ در آموزش موسیقی به آزمایشهای گوناگونی دست زده است. از آن زمان ژاپن بسیار خواستار و شیفته رایج ساختن موسیقی کلاسیک اروپا شد. در ۱۸۷۲ که سال پنجم انقلاب بود وزارت آموزش گونه‌ای روش خاص برای آموزش موسیقی در دبستانها معمول داشت. این موسیقی ترکیبی بود از موسیقی اروپائی و ژاپنی و آن را «گاکوشوکا» (سرود مدرسه) می‌نامیدند. بعدها روش آموزش موسیقی دبستان به دبیرستان نیز وارد شد. موسیقی غربی اندک اندک بر مدرسه‌ها چیره شد و در کنسرواتوارها و مدرسه‌های هنری نیز چنین شد.

موسیقی دانان بیرون مدرسه‌ها و حتی کسانی که در مدرسه‌ها بودند از این پیروی در بست از موسیقی غربی به انتقاد پرداختند. از «سرود مدرسه» از آن جهت انتقاد می‌شد که در آن ذوق نبود و بیشتر جنبه فنی خشک داشت. آهنگسازان شروع کردند به ساختن سرودهای نو برای کودکان به نام «دویو» (Doyo). اندک اندک سیاست دولت بانفوذ یافتن «دویو» تغییر یافت. زیرا موسیقی «دویو» را در صفحه‌های گرامافون بسیار پراکنده‌اند. اما زمان «دویو» هم سرآمد. موسیقی-دانان و استادان با استعداد دست به کار انتقاد از «دویو» زدند و پس از جنگ دوم

این شیوه هم از میان رفت .

پس از یکصد سال آزمایش اینک استادان موسیقی به روشی رسیده‌اند که در کنفرانس ۱۹۶۳ توکیو مورد تقدیر و تحسین بسیاری از شرکت کنندگان قرار گرفت . ضمن اینکه بعضی از معلمان روش تازه رایج شده پروفور ارف را به کار می‌بندند در برنامه عادی موسیقی در دبستانها و کلاسهای اول دبیرستان (که آموزش آن اجباری است) و کلاسهای آخر دبیرستان ریتم و فاصله باروش سولفژ در پیانو و تئوری اساسی هارمونی آموخته می‌شود . نوازندگی در گروه و ارکستر از مواد فوق برنامه محسوب می‌شود .

(نوار ضبط صوت - آواز دسته جمعی در یک دبیرستان و یک گروه ارکستر در دبستان که در مسابقات موسیقی سراسر ژاپن در مدرسه‌ها به ابتکار بنکاء رادیو ژاپن در سال ۱۹۶۶ اجرا شد) .

بسیاری برآنند که آموزش موسیقی از سنین کم سود فراوان دارد و از جمله روش پروفور سوزوکی با این امر موافق است . در هر یک از کنسرت‌های سالانه مدارس اجرای کنسرت ویوالدی (Vivaldi) توسط هزارها هنرآموز از سه ساله تا هیجده ساله موجب شکفتی مفرط موسیقی دانان خارجی می‌گردد . با این ترتیب هنرآموزان در دبستانها و دبیرستانها موسیقی نیکو آموخته‌اند و پیشرفت شایان کرده‌اند . بسیاری از موسیقی دانان نام آور خارجی از توجه ژاپنیان به موسیقی ایشان در تالارهای کنسرت خشنود گشته‌اند . در دانشگاهها و دانشکده‌ها جز در آنجا که مخصوص آموزش موسیقی دانان و موسیقی شناسان است فعالیت موسیقی نسبت به دبستان و دبیرستان کاهش می‌یابد . جوانان سخت شیفته فراگرفتن موسیقی از رام رادیو و گرامافون و ضبط صوت هستند و به رفتن به کنسرت نیز دلبستگی وافر دارند . ایشان چون به کنسرت می‌روند تنها خواستار لذت بردن نیستند بلکه به اصول فنی نیز علاقه نشان می‌دهند .

آنچه از موسیقی تاکنون گفته شد مقصود بیشتر موسیقی کلاسیک اروپائی بود . پیش از جنگ جهانی دوم بیشتر آموزش موسیقی عبارت بود از خواندن سرود که ۷۵ درصد آن موسیقی کلاسیک اروپائی و آمریکائی و آوازهای فولکلریک از جمله ساخته‌های شوبرت و برامس و غیره و ۲۵ درصد موسیقی ژاپنی از جمله چند سرود کهن کودکانه و آوازهای فولکلریک بود . این چیرگی موسیقی غربی بر سراسر فعالیت‌های موسیقی حتی نوازندگان حرفه‌ای هم دیده می‌شد .

چند سال پیش وزارت آموزش ژاپن به اهمیت موسیقی سنتی پی‌برد و بخش

کوچکی از برنامه را به این موسیقی اختصاص داد. این توجه در نتیجه اقبال عموم مردم ژاپن به این موسیقی بود. این دگرگونی را باید با این مثال بیان کرد که ژاپنیان در ابتدای کار به موسیقی اروپایی مثلاً به بتهون گوئی از یائین کوه به قله می نگرستند و پس از آنکه اندک اندک از کوه بالا رفتند و به قله رسیدند قله دیگری جلب نظر ایشان را نمود و آن موسیقی سنتی ژاپن بود .

وزارت آموزش و پرورش برای نگاهداری و حفظ موسیقی سنتی با وضع کردن یک قانون در پیش گرفته است . این قانون به گروهی از موسیقی دانان نامی عنوان «میراث ملی» داده و ایشان را رسمیتی خاص بخشیده است. این امر موجب تشویق موسیقی سنتی شد و بنگاه رادیو ژاپن که نیمه دولتی است نیز در این کار سهمی داشت . این بنگاه دو برنامه دارد یکی برای آشنا ساختن بزرگسالان با موسیقی سنتی و دیگری برای آموزش کودکان در دبیرستانها . من متصدی این برنامه‌ها هستم .

(نوار ضبط صوت؛ آواز دسته‌جمعی در مسابقه سراسر ژاپن که در بالا به آن اشاره شد. یک سرود کهن ژاپن به نام Etenraku تنظیم از پروفیسور شیموفوزان) در پایان می‌خواهم پیشنهاد کنم که کشورهایی که می‌خواهند موسیقی کشور خود را با وارد ساختن موسیقی فرنگی مدرنیزه کنند نباید از موسیقی سنتی و ملی خود غفلت ورزند . آنچنانکه ژاپن تا صد سال چنین کاری کرد . زیرا من معتقدم که هر کشوری با حفظ موسیقی مخصوص خود می‌تواند به گنجینه موسیقی جهان خدمتی شایان کند .

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رتال جامع علوم انسانی